

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till Virestadssjöarnas sänkningsföretag i Kronobergs län.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 1 mars 1946 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 124, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva att till Virestadssjöarnas sänkningsföretag i Kronobergs län må från statens avdikningsanslag anvisas ett statsbidrag av högst 120 000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet, i den mån ej därför redogöres närmare i det följande, hänvisa till propositionen.

Genom beslut den 7 november 1924 beviljade Kungl. Maj:t bidrag från allmänna avdikningsanslaget med 142 110 kronor samt lån från odlingslånefonden med 422 140 kronor till Virestadssjöarnas sänkningsföretag inom Virestads och Stenbrohults socknar, Kronobergs län, och fastställde samtidigt arbetsplan för företagens utförande. Härvid beräknades kostnaden för företaget till 681 990 kronor 62 öre. Båtnaden genom företaget uppskattades till 724 232 kronor 41 öre. Företaget omfattar en areal av 1 845,35 hektar, varav vid arbetsplanens fastställelse 179,66 hektar utgjordes av åker samt 1 665,69 hektar av annan mark. Den av företaget berörda, i egentlig mening produktiva marken har en areal av omkring 970 hektar, som numera i huvudsak blivit uppodlad eller utlagd till kultiverad betesäng såsom tillskott till de omkring 180 ofullständiga jordbruk, vilka ingå såsom delägare i företaget.

Under arbetets utförande visade det sig nödvändigt att för ernående av det åsyftade torrlägningsresultatet utföra vissa arbeten utöver vad som innefattades i den fastställda arbetsplanen. På grund därav samt genom att vissa delägare i företaget, vilka icke tidigare sökt statsunderstöd, sedermera förklarade sig vilja komma i åtnjutande av dylikt, beviljade Kungl. Maj:t den 8 februari 1929 till företaget dels ytterligare statsbidrag med 89 750 kronor att utgå från statens avdikningsanslag, dels ock ytterligare lån med 41 580 kronor att utgå från statens avdikningslånefond.

Till följd av svårigheter för intressenterna att fullgöra sina genom företaget åtagna ekonomiska förbindelser ingåvos år 1931 framställningar om beredande åt företaget av ytterligare statshjälp. Efter verkställd utredning framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 222 till 1932 års riksdag förslag om

att dels den tid, varunder ränta icke skulle beräknas å till företaget utlämnade lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond, finge utsträckas från tre till sex år från första lyftningsdagen, dels ock tidpunkten för gäldandet av första annuiteten å lånen finge framflyttas från det sjunde till det tionde året efter första lyftningsdagen. Propositionen bifölls av riksdagen (r. skr. nr 151).

Arbetet blev av lantbruksstyrelsen godkänt den 19 april 1933. Den slutliga kostnaden hade uppgått till i runt tal 915 000 kronor, vilket belopp med omkring 196 000 kronor översteg den vid planens fastställelse beräknade kostnaden. Av merkostnaden utgjordes omkring 48 000 kronor av räntor samt återstoden av arbetskostnad, marklösen samt kostnad för skiljedom, utbrytning av båtnadsjord m. m. För bestridande av kostnaderna hade intressenterna efter företagens färdigställande att utöver till företaget beviljade statsunderstöd å tillhopa 695 580 kronor av egna medel tillskjuta (915 000 — 695 580 =) 219 420 kronor. Av detta belopp ha delägarna efter utdebitering erlagt i runt tal 78 290 kronor, varjämte företaget åtnjutit vissa inkomster.

Sedermera medgav 1934 års riksdag (prop. nr 144; r. skr. nr 155), att till företaget finge från statens avdikningsanslag anvisas ett ytterligare statsbidrag av 113 000 kronor.

Annuiteterna å till företaget beviljade statslån uppgingo ursprungligen till sammanlagt 30 761 kronor 43 öre. Till följd av att vissa låntagare till fullo inbetalat sina lån uppgår den sammanlagda årliga annuiteten för närvarande till 30 413 kronor 79 öre, vilken jämnt fördelad på låntagarnas i företaget ingående areal, 1 734,54 hektar, innebär en årlig avgift per hektar av i runt tal 18 kronor.

Med utlåtande den 17 december 1945 har länsstyrelsen i Kronobergs län överlämnat en framställning den 8 december 1945 från *arbetsstyrelsen för Virestadssjöarnas sänkningsföretag* om ytterligare statsbidrag till företaget med 134 000 kronor till bestridande av kostnaderna för utförande av vissa grävnings- och rensningsarbeten i företagens avloppssystem. Vid framställningen har fogats dels ett av lantbruksingenjören E. Zielfelt avgivet betänkande rörande upprensning av i företaget ingående avlopp, dels ock yttranden av torrlägningsnämnden och hushållningsällskapetets förvaltningsutskott ävensom egnahemsdirektören i länet.

I ärendet ha infortrade utlåtanden avgivits den 15 februari 1946 av lantbruksstyrelsen och den 25 februari samma år av statskontoret.

Föredraganden, statsrådet Sträng, har i ärendet anfört följande:

»Såsom framgår av den förebragta utredningen är det ofrånkomligt, att betydande upprensnings- och grävningsarbeten måste utföras vid ifrågavarande sänkningsföretag, därest icke vinsten av detsamma så småningom helt skall gå förlorad. Dessa arbeten, vilka beräknats draga en kostnad av 134 000 kronor, avse dels bortrensning av den synnerligen rikliga vegetationen och omfattande uppslamningen i avloppen och sjöarna, som utgöra det svåraste hindret för vattnets avrinning, och dels fördjupning av kanalerna genom sjö-

arna Steningen och Låckan samt Virestadnässjön, varigenom uppkomsten av dylik vegetation i möjligaste mån för framtiden förhindras. Att rensningsarbetena, vilka det ålegat delägarna i företaget att utföra, icke kommit till stånd, synes i icke ringa grad vara att tillskriva bristen på arbetskraft under de gångna krisåren. Underlåtenhet att utföra arbetena torde därför icke helt kunna läggas delägarna till last. Av utredningen synes även framgå, att sänkingsföretaget under sin tillkomst haft att kämpa med betydande svårigheter av skilda slag, och man kan förutse att ett genomförande utan statens hjälp av de nu ifrågavarande rensnings- och grävningsarbetena skulle komma att försätta intressenterna i stort ekonomiskt trångmål. Med hänsyn till det anförda och då företagets iståndsättande synes komma att rädda ifrågavarande bygd från tillbakagång, vill jag i detta speciella fall — oaktat vissa principiella betänkligheter kunna resas däremot — icke motsätta mig lantbruksstyrelsens förslag att lämna företaget ett ytterligare statsbidrag å 120 000 kronor. Jag vill härvid framhålla, att en förlängning av lånetiden, såsom statskontoret ifrågasatt, icke torde lämna intressenterna i företaget tillräckligt stöd för att få arbetena utförda. Emellertid förutsätter jag, att intressenterna framdeles utan bistånd från statsmakternas sida vidmakthålla företaget. Det av mig nu förordade statsbidraget torde bära anvisas från statens avdikningsanslag. Härtill erfordras riksdagens medgivande. Beloppet synes icke bära inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämlikt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest riksdagen godkänner vad jag nu föreslagit, meddela närmare föreskrifter rörande anslaget disposition.»

Utskottet.

Med hänsyn till omständigheterna i ärendet vill utskottet icke motsätta sig lantbruksstyrelsens av föredragande statsrådet tillstyrkta förslag, att intressenterna i förevarande sänkingsföretag må beviljas ytterligare statsbidrag från statens avdikningsanslag med högst 120 000 kronor till bestridande av kostnader för utförande av vissa grävnings- och rensningsarbeten i företagets avloppssystem. I likhet med föredragande statsrådet förutsätter dock utskottet, att intressenterna framdeles utan vidare bidrag av statsmedel fullgöra underhållet av företaget.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 28 mars 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtande nr 11.